

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.
SZERKESZTI BOROS GYÖRGY.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára: 4 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Helyzetünk és jövőnk.

Helyzetünk és jövőnk lesz a fő czim, mely alatt egy cikksorozatot fogunk közölni. Az Unitárius Közlöny dolgozó társai készséggel ígérkeztek segítségünkre.

Azt reméljük, hogy e cikkekkel az unitárius egyház, az unitárius közoktatás legfontosabb kérdéseiben olyan tájékozást fognak találni az olvasók, a milyenre minden egyháztagnak szüksége van. De olyant is, a mely az egyház közérdekének előmozdítására nélkülözhetetlen. Már megjelent:

I. *Az unitárius igehirdetés.* Boros Györgytől.

II. *A jelen századot uraló eszmék.* Báró Petrichevich Horváth Kálmántól.

III. *Középiszkolai oktatásunk.* Boros Sándortól.

IV. *Vallásos nevelés.* Boros Györgytől.

Helyzetünk és jövőnk a többi protestáns felekezetekkel szemben.

Ha, mint magyar ember örömmel, lelki gyönyörrel mondhatom a költővel: „Csak áldom az Istenemet, a miért én is magyar vagyok“; nem kevesebb lelki gyönyörrel szólhatok

igy: „Áldom a jó Istenemet, hogy unitárius vagyok!“ Nagy lelki gyönyör ez, különösen mikor szószékbe kell állanom s hirdetnem kell az igazságot úgy, a mint azt Jézus a világnak kijelentette.

Mindíg gondolkoztam azon s bámultam, mióta eszmélni tudok, hogyan hirdethet egy fölvilágosult pap a szószékben olyant, a miben sem hite, sem meggyőződése nincsen, mit sem a sziv, sem a józan ész helyben nem hagyhat s eszembe jut sokszor: vajjon ma is, kik ilyent hirdetnek, ha egymással külön találkoznak, értekeznek, nem nevetik-e egymást, mint hajdan Róma jós papjai, vagy mint a brahminok, kiknek nincs szükségük, hogy a nép művelődjék, mert akkor hatalmuk csökkenni fog, kiknek eszményük a papi uralom s nem a papi szolgálat, a ministráltatás, és nem a ministrálás.

E bámulatom közelebről még nagyobbodott, midőn egy értelmes, fölvilágosult ev. ref. lelkész így nyilatkozott: „Bizony kedves collega úr, nehéz nekünk a szentháromság tanát hirdetni, s midőn theologus lettem és ezt a dogmát kezembe adták, hogy tanuljam meg, 3-szor, 4-szer földhöz vágtam könyvemet s így szóltam: Soha, soha ezt meg nem tanulom, mert nem hiszek benne s mondhatom, hogy egész életemben teher, lelki kín volt nekem dogmatikus beszédeket tartanom!“

Ha még az ev. ref. lelkész is így nyilatkozik, milyen állapotjuk lehet a nem protestáns lelkészeknek, kiknek annyi észellenes tant kell hirdetniök?

Nem sértés gyanánt hőtám fel ezeket, Isten mentsen! Csak magamat akarom igazolni, hogy milyen gyönyörűséges, milyen boldogító e tekintetben a mi helyzetünk; mert mi a Jézusnak egyszerű szellemi parancsaira való hivatkozással azt hirdetjük, hogy e megromlott theologia helyére a hitnek tisztább, hivebb és észszerűbb rendszerét kell tenni. A mi helyzetünk boldogító, mert mikor a krisztusi elveket hirdetjük, nem úgy magyarázzuk azokat, hogy lelkiismeretünk azt kiáltsa bennünk: „Te sem hiszed, a mit állítasz!“

A mi helyzetünk boldogító, mert ha ez ideig csupán nevünkért gyűlöltek is, ha e név egynek tartatott ellenségeink által a hitetlenséggel, ha a nélkül, hogy a mi elveinket tanul-

mányozták volna s azon szellemi parancshoz való ragaszkodásunkat: „mindeneket megpróbáljatok és a mi jó, azt megtartsátok“, vallásunkat csupán tagadásnak állították s a vallásos vizsgálódásban a legmagasabb tekintélyt, az észet és öntudatot tagadták: ma már mégis elmondhatjuk, hogy csupán nevünkért általában nem gyűlölnék, hogy az egyházak szellemébe változás jött; változás, melyet az idők tisztább világossága, teljesebb tudománya s szabadabb felfogása hozott és örömmel látunk az ev. ref. és lutheránus felekezetek között bizonyos vezető írókat és prédikátorokat, a kik elfogadják korunk tudományát és iskolázottságát, a kik készek üdvözölni a magasabb kritikát, a kik szabadon vizsgálják a biblia tételeit, mint bármi egyéb dolgot, a kik készek kibővíteni a régi Kálvini és Lutheri elveket, a kik nyíltan hirdetik, hogy nincs csalhatatlan kijelentés az emberekre nézve s hogy minden szellemi és vallásos vizsgálódásunkban engedelmeskednünk kell az észnek s követnünk kell meggyőződéseinket.

Hivatkozhatom olyan férfiakra, mint Dr. Ballagi, Fejes István, kiknek minden egyes egyházi beszédét unitárius szellem lengi át, — Dr. Kiss Áron, Dr. Kovács Ödön, Nagy Imre, Mitrovics Gyula, Dr. Bartók püspök, Györi Vilmos s az újabb időben Sárospatakról, Nagy-Enyedről és Kolozsvárról kikerült több ifju pap, kik minden nyilvános értekezésökben, minden beszédökben nyíltan hirdetik, hogy ők teljesen kinőttek a régi theológiából s buzgón tanítják azokat az elveket, melyek az unitarismuséi és előre mennek bátran azon a vonalon, melyet az unitarismus pionirjai jegyeztek ki s azon az állásponton állnak teljesen, melyet a mi szabad egyházunk gondolkozási már rég elértek, melyet Dávid Ferencz és Enyedi György, Szentábrahámi és a halhatatlan Channing századokkal és évtizedekkel ezelőtt hirdettek elannyira, hogy alkalmazhatjuk protestáns testvéreinkre őszinte szívvvel a francia tiszt szavait: „Az ellenség a mi barátunk!“

Vegyünk egy pár példát! Vegyük az új biblia-magyarázatot. Mennyi hosszú fáradt vita volt a multban, mennyi keserű ellentét az unitáriusok és orthodoxok között erre a kérdésre nézve, hogy vajjon a biblia betűszerint, csalhatatlanul az Isten szava-e, mint Luther értette, midőn a „Hoc est corpus meum“-ot

vitatta, vagy pedig csak az Isten szavát foglalja magában, mely mutatja a zsidók vallásos gondolkodásának fokozatos fejlődését a pátriárkák korától Krisztusig s következőleg az igazságnak és tévelygésnek, nagy és kegyetlen babonáknak s a legnemesebb erkölcsi értelmeknek vegyületét tartalmazza.

Az unitárius hitnézet ez volt: „a biblia ember által van írva, emberek számára, emberek nyelvén s jelentősége ugyanazon módon keresendő, mint más könyveké“ (Channing). Azt mondja Lang Henrik s utána Papp Károly és Dr. Kiss Áron: „Az új testamentum, melyet mi ismerünk, más, mint az, melyet Luther és Zwingli (?) ismertek. Ha tehát a fundamentum változik, az egész épületnek változnia kell. Azt mondja Nagy Gusztáv s utána Dr. Ballagi Mór, hogy: a biblia-kritikának még a Jézus imádsága eredetiségét is kell bírálnia, mert nagy és kényszerítő okai vannak reá, de az alapot azért nem veszithetjük el lábaink alól, sőt ez uton találhatjuk azt fel s biztosítjuk igazán.

Azt mondják, azt hirdetik mindenütt, hogy ha a bibliát csalhatatlannak, s teljesen Isten szavának tartjuk: ez nem egyéb, mint egy könyv vak imádása, tehát biblia-imádás.

Midőn ezeket olvastam, már mint papjelölt, a nagy-enyedi, sáros-pataki és budapesti ev. ref. theologusok tollából, örvendtem, hogy az nem ujság ránk nézve, hiszen ilyen nézetek vannak Dávid Ferencz műveiben, Szentábrahámi *ker. hittudomány összegében*, Channing magasztos elméleteiben, a biblia tartalmát illetőleg, midőn kijelölték annak tévedéseit és összeférhetlenségeit, elvetették kegyetlen és erkölcstelen tanításait, a melyek egy mult korhoz tartoztak mig tiszteletteljesen, állhatatosan megtartottak minden tiszta, igaz és szép dolgot, melyeket tartalmaz.

Az ihletés tanát illetőleg az az unitárius nézet, a mit Dávid Ferencz már hirdetett, hogy az ihletés szabad ajándék, melyet Isten szünet nélkül tölt ki minden lélekre. S vajjon az újabb ev. ref. és ev. ágostai theologusok nem ugyanezt hirdetik-e ma, hogy az Isten szabadon tölti ki lelkét minden gyermekére, és hogy némelyek többet s mások kevesebbet nyernek az isteni befolyásból, hogy az összes különbség a régi idők

szentjei és profétái s az Isten jelenlegi hűséges szolgálói között csak a fokozatban van, de nincs a lényegben? Nem azt hirdeti-é Győri Vilmos, Fejes István s minden fölvilágosult ev. ref. és ágostai lelkész, theologus, hogy az Isteni kijelentés nemcsak a zsidóknak vagy Izrael egy kevés választottjának jön el, de jött minden időben bizonyos mértékben, minden országban a tiszta szívűnek, az alázatosnak, a hűségesnek s különösen azoknak, a kik keresték és szerették az igazságot?!

Említem-é Krisztusról való nézetünket? Nem emlitem. E helyett idézem szóról-szóra Fejes Istvánnak, a fölvilágosult ev. ref. lelkésznek „Krisztus küldetésének czélja“ czimű beszédéből saját szavait: „Meg vagyok győződve, hogy a Krisztus lelkében merőben eltérő nézet uralkodott attól, mint a mely idők folytán a kereszténység életébe beoltatott s meg vagyok győződve, hogy ha az igazságok egykor tisztán felderítettnek, a kereszténységnek nagy erkölcsi hasznára lesz, mert ez által az emberek emelkedni fognak emberi méltóságuknak, önbecsüknék érzetében, megértvén édes idvezítőnknek, testvér atyánkfíának ama mély jelentőségű szózatát: mindnyájan az Isten fiai vagytok az én bennem vetett hit által.“ Nem ez-é az a tiszta egyszerű unitárius fölfogás a Krisztusról, a melyért Dávid Ferencz börtönhalált halt s melyért az unitarizmus 300 éven át üldöztetett, gyűlöltetett?!

Sem a háromság szót, sem ezt a kifejezést: három személy egy Istenben, sem ezt: három alak egy lényeg, egy ujabbkori theologus sem használja sehol.

Még egyet. — A Krisztus kereszten való áldozata, az elesett világ bűnéért való feláldozás kiengesztelte a mindenható Istent. A kik a Krisztus érdemét elfogadják, üdvözülnek, ellenben a kik azt vonakodnak elfogadni, örök kárhozatra rendeltetnek. Az üdvösség e tanát tanította az ortho-doxia, lett legyen az katolikus vagy protestáns. Az unitáriusok azonban mindig arra törekedtek, hogy megmutassák, milyen igazságtalan, észszerütlen, sőt erkölcstelen e tan, s mennyire összeférhetlen a mennyei atyának tökéletes bölcseségével, igazságával és szeretetével. Mindíg azt hirdette az unitarizmus, hogy az üdvösség csak az élet és jellem tisztaságától

függ s az igazság az, hogy bárki, legyen az pogány, vagy keresztény, katolikus vagy protestáns, üdvözülni fog, ha szereti Istenét s a Jézus Krisztus dicső emberi példaadását követve engedelmeskedik az ő akaratának. Ezért nagy a mi örömünk, hogy a fölvilágosodás e százada elsöpörte a kegyetlen véráldozat által való megváltás e régi pogány eszméjét. Avagy mutasson nekem ma már bárki egy hirneves protestáns theologust, a ki erről komolyan tudna, de akarna is beszélni. Nem azt mondják-é mindnyájan az Idvezítővel: „Sok bocsáttatik meg neked, mert szerettél!”

És így tovább elővehetném az egész dogmát, annak minden egyes pontját s kimutathatnám, hogy az összes protestánsok az unitarismust hirdetik könyvekben és szószékeken. Hiszem, meg vagyok győződve, hogy iotta-harezt többé nem lesz, hanem lesz békesség, szeretet, a haladás, a fölvilágosodás útján. Igaz, hogy anyagiasság lévén korunk nagyon, pénzzel ellenállnak a pénzesebb egyházak eszméink hatalmas terjedésének; de azért nincs miért aggódnunk, mert a mi egyházunknak alapja a szívben, a lélekben van, nem a külsőségekben és a mely vallásnak alapja itt van, jöhet a zivatar, emelkedhetik az áradat s moshatja az eső alatt és fönt: rendületlenül áll, mint a kőszikla, meg nem inog, annál kevésbbé esik el.

De a melyik egyháznak, a mely vallásos társulatnak alapja külső, jön a zivatar, mossa az eső s mint fvényhalom, a tengerbe süllyed.

Oh Dávid Ferencz, Szentábrahádi, Enyedi, Brassai, Channing! Szavatok és munkátok nem volt hiába való! Nem fáradtatok, nem irtatok s nem szenvedtetek ok nélkül! A jövő igazolni fog.

De pihenni nem szabad nekünk sem, mert ha valaha, ma kétszeresen igaz:

„Szégyen reá, ki lomhán vesztegel,
Dicsőség arra, a ki dolgozik!”

Üdvözljük szívünk őszinte szeretetével tehát mindazokat, a kik állásunk felé közelednek, legyen az római, berlini, vagy kolozsvári.

Üdvözljük őket és mutassuk meg, hogy elfeledtük a régi

gyalázatot és szidalmakat s szívben akarunk egyesülni velök az együttmunkálásra, nem a mi régi igazságunkért, sem pedig az öök új igazságukért, hanem az Isten igazságáért, mely felettünk s mindnyájunk felett áll.

Tegyünk meg mindent, a mit tehetünk, a mit az új idök követelnek az árral szemben s akkor, ha Tóvölgyi Titusznak nem is lesz teljesen igaza, de lehetetlen, hogy a jövő 10 évben a protestantismus vesztesége felett kelljen siránkoznunk! —

Ny.-Szt.-Márton, 1900. ápril 26.

Fazakas Lajos,
unitárius lelkész.

A kis árva.

Egy pár kimért, rövid sorban
Egész özön fájdalom van.
Van-e, a ki meg nem érti?
Van-e, a ki most is férfi?
Könnjét büszkén visszafojtja,
Még tán nem is volt halottja!
Van-e, a kit meg ne törne
Egy szegény kis árva könnye?

Temetik az édes apját,
— Port a pornak visszaadják —
Tolong a nép, talpig gyászban,
Mind ott van az imaházban.
Imát rebeg: áldott százszor,
Áldott a jó lelkipásztor!
S perog némán — távol tőle —
Egy szegény kis árva könnye.

Port a pornak . . . Hát a lélek
Lángsugárban semmivé lett?
Ott lebeg tán, már is ott van,
Valahol a csillagokban.
Ott is beállt hevenyébe'
A Megváltó seregébe.
De levonja, le a földre,
Egy szegény kis árva könnye.

Hullasd könnyüd, te kis árva,
Édesapád sirhalmára.
Ültess oda gyöngyvirágot,
Hints föléje himes álmot.
Lássa ő is képzeletben:
Kis angyalok szárnya lebben;
Szállanak, hogy letöröljék
Egy szegény kis árva könnyét.*

Józan Miklós.

Idősb Kádár Lajos.

— Arczképpel. —

Kádár Lajos 40 éves tanítói működésének elismerésül 1899. év okt 17-én Laborfalva község az egész vármegye tanítóságával szép ünnepséget rendezett, melyen személyesen vagy megbizottak által, többen levél és távirat útján üdvözölték a jubiláló tanítót.

Egy hosszú és küzdelmes pálya becsületes betöltése elég szép siker, de eredményeit tekintve is, méltó volt e kitüntetésre, mert jó munkása volt az úr szülőjének s az jelenben is.

* Ehhez a kedves kis költeményhez a gondolatot Simó János felkész halála adta, kinek egy kis árvája maradt.

Kádár Lajos született 1837-ik évben Udvarhelyszék Bözöd községében székely nemes szülőktől. Tanulását a bözödi elemi népiskolában kezdte. 1848 ban a székely-kereszturi unitárius al-gymnásiumba ment, de a 48-as események miatt Bözödre haza ment és ott ismét iskolába járt 1851-ig. 1851-ben 16-od magával Osváth Gergely toroczkói tanuló hívására Toroczkóra ment. Elvégezve az ottani cursust, Tordára ment, hol szép eredményt ért el. A 3-ik évben már szobafőnök, cantus tanító, esküdszéki tag, olvasó egyleti pénztáros s mint költői szellemű tanuló a „Vadrózsza“ czimű önképzőköri lapnak szerkesztője lett. Tordáról a kolozsvári főgymnasiumba jutott, a hol 1859-ben a „Remény“ czimű ifjúsági lap szerkesztőjévé lett és mint jeles tanuló a 60 frt államsegélyre lett felterjesztve, de a kiütött olasz-poroszháboru miatt az állam a segélyt nem adhatá meg és így ennek élvezésétől elesett. Hogy a sorozás elől meneküljön, elfogadta a Kis-Küküllőmegyében levő haranglábi mesteri állást. Másfélévi haranglábi működés után 1860-ban laborfalvi mester lett. Megházasodott, jó házas társat, igaz hitvest talált Márkos Károly nejeben. 8 gyermeke született. Terhes családja mellett tartotta özvegy édes anyját és rokonait. Ily nagy családdal sokat kellett küzdenie a nincsennel, míg a tanítók állami segélyezésével nyugodtabb élet következett.

1871—73. évi póttanfolyamokat elvégezve 1874-ben Háromszék vármegye törvényhatósága ajánlatára a kolozs-monostori gazdasági tanintézetet látogatta. 1872-ben alapított az egyházközségi kepe megváltására egy magtárt. 1874-től a községi iskola puszta telkét befásította, szép gyümölcsöst állított. Mindenik tanítványát betanította ojtani és buzdítására a gyümölcsészet fellendült.

Háromszék megye tanító testületének első elnöke és több ízben munkás tagja volt. Munkái közül nem egy látott napvilágot a tanügyi szaklapokban és a Székely Nemzetben. Sőt tollharczot is folytatott egy párszor.

Az általános szeretetnek visszfénye volt az a jubileum, a melyen mindenki, a ki csak ismerte, tiszteletének óhajtott kifejezést adni. Így jött Háromszék megye tanító testületének, Pótsa József Háromszék megye főispánjának és Ferencz József unitá-

rius püspök úrnak üdvözlő irata, így Laborfalva közbirtokos-sága 200 koronás alapítványával a Kádár Lajos néven, így az ünneplő isk. széke, volt tanítványai, a család tagjai, gyermekei, barátai, ismerősei, sok levél és távirat, hogy mindenki kivegye részét a felemelő ünnepélyből.

Gyepes, 1900. ápril 27-én.

Ifj. Kádár Lajos.

A XX. század asszonya.

A fővárosi „előkelő világ“ életét már évek óta megfigyelve, különösen pedig gyakrabban megfordulva a „társaság“ *nőtagjai* között — élénk vágyat éreztem, hogy e pár szót őszintén leirhassam

Nem a bicikliző, egyetemre járó, szivarozó és csak politikával foglalkozó nőről akarok írni — hagyjuk mi ezt a „fin de siècle“ genret a muló századdal pihenni — hanem a hivatását komolyan vevő, *igazán gondolkodó és mélyen érző*, szóval a XX. század művelt lelkű, tanult, munkás és egyszerű *keresztény* asszonyáról.

Csakhogy sajnós, nagy útat kell még addig megtennünk, míg a „keresztény“ jelzöt méltán megérdemelhetjük. Nagyon sokat kell tanulnunk, nagyon sokat kell művelődnünk és *nagyon mélyen magunkba kell szállnunk*, hogy azt a fokát a lelki műveltségnek elérhessük, melyet méltán megkövetelhet tőlünk a XX. század keresztény társadalma.

De nem azért, hogy orvosi vagy tanári állásra pályázzunk, nem azért, hogy oly dolgokba ártsuk magunkat, a mely feladatokra nem mi lettünk kiszemelve — és valljuk meg őszintén, talán nem is tudnók azokat teljesen betölteni soha — hanem, hogy megfelelhessünk a valóban Istentől rendelt hivatásunknak és *családjaink körében megteremthessük azt az igazi emelkedett keresztény szellemet*, a melyből azután gyermekeinket — mint a *jövő nemzedéket* — a korhoz méltó szellemi magaslatra tudjuk vezérelni.

Kell-e ennél fontosabb és magasabb rendeltetés?!

Különb is, mit álmodozunk mi addig még magasabb czélokról, míg a *természettől* rendelt feladatunkat sem tudjuk

kellően megoldani? Hogy akarunk mi annyi komolyságot, annyi lelkiismeretességet igénylő munkába fogni, míg ennyire felületesek, kicsinyesek, hiuk és babonások vagyunk?

Hogy merjünk például egy discrète jellegű bizalmi állásra pályázni, míg nyelvünket nem tudjuk megfékezni s elég egy „jour“, hogy egymásra haragítsuk az egész Budapestet?

Miképen merjünk egy orvosi vagy gyógyszerészi pályára lépni, — míg egy legujabb divat-szerinti kalap hetekre megzavarja a fejünket, *pénteki* napon pedig, bele nem kezdünk semmibe?

És végre *ennyi* logikával miféle philosophus válnék majd belőlünk?

Ha igazán azt akarjuk, hogy képeseknek és érdemeseknek tartsanak bennünket a komoly munkára, úgy első sorban ettől a rettentő sok *apró* gyengeségtől kell megszabadulnunk, melyek *együttvéve* megölik a lelket.

Már pedig kihalt, sivár, alacsony lélekkel nem igen tolhatjuk a világ kerekét előre. Elfogultsággal, bornirtsággal, önzéssel és szivtelenséggel nem ápolhatjuk családjaink körében a *művelt keresztény* szellemet. Ez pedig a mi legelső és legszen-
tebb kötelességünk.

Mert nem minden sok nyelvet beszélő, külső mázzal és routine-nal ellátott asszony *művelt* asszony. Valamint nem minden templomba járó és imádkozó aszony *keresztény asszony*. Mert szerintem úgy a „művelt,“ mint a „keresztény“ fogalom — két nagyon magas fogalom!

Majd ha komoly tanulmányaink hatása alatt rá jövünk, hogy vannak fontosabb és nagyobb kérdések is, mint a milyennekkel mi vesződünk; majd ha a léha francia regényeket felváltó *komoly* könyvek olvasgatásánál kissé tisztul a látásunk és tágul a látókörrünk, akkor látjuk csak, mennyire eltörpülnek előttünk eddigi „művelt“ és „előkelőknek“ képzelt nézeteink és milyen más szemüvegen át nézzük így a világot. Majd ha igazán kiműveljük a lelkünket és *megérezzük*, hogy mi „illik“ és mi „nem illik,“ akkor látjuk csak, milyen nevetségesek voltunk örökös etiquette szabályainkkal, illemtanainkkal, melyek a helyett, hogy *felemelték* volna lelkünket, nagyon is *alacsony* niveaua szállították azt le. Majd ha a komoly szellemi munka következtében *saját egyéniségünk* lesz; majd ha *magunktól* gondolkodunk, *magunktól* ítélünk és ki is merjük nézetünket bátran fejezni (még ha a chablonszerű megszokással és divattal ellenkeznek is), akkor fogjuk csak restelni, hogy micsoda bábjai voltunk mi a „társaság“-nak, „etiquette“-nek és „bon-ton“-nak. Majd

ha nem csak a divatlapokat, a napilapokból pedig nem csak a mulattató híreket és kishireket olvassuk, hanem megdöbbenve értesülünk ama — nam annyira mulatságos, mint *tanulságos* — tenger sok baj, szerencsétlenség és inségről, a melylyel el van árasztva szegény földünk, majd csak akkor látjuk, milyen nagyon mellékes, nagyon jelentéktelen kérdés az: vajjon mi *világos* vagy *sötét* keztyüben megyünk-e jourra, ruhánk uszályát pedig *elöl* vagy *hátról* hordjuk-e? Szóval majd ha tájékozunk magunkat egy kissé az *alattunk* álló emberek sorsáról is és nem kívánjuk még a regényeinktől is, hogy csak a magasabb, „előkelő“ körökbe vezessenek bennünket, majd ha fogalmunk lesz az emberiség zömének irtózatoss nyomoráról, majd csak akkor fogunk igazán *magunkba szállni* és elborzadni attól a lelketlen pazarlástól, attól a *jó ízléssel* és *keresztényi érzülettel* ellenkező örült luxusról, melyet a múlt században meggondolatlanul üztünk!

Volt nekem egy öreg néném, a ki mindig azt állította, hogy azért nem szereti felvenni az új vagy diszesebb ruháját, mert ha rongyos koldusasszony mellett megy el, *szégyenli* magát! Akkor még gyermek voltam és ezen nagyokat nevettem; ma már nem nevetnék rajta.

De arra nagyon jól emlékszem, hogy ez az áldott emlékü néném meglehetősen egyszerű körülmények között élt és az az ugynevezett „új“ vagy „diszes“ ruha nagyon is szánandó szerepet játszanék a mai világban!

De én azóta nem tudom kiirtani azt a naiv hitet a szivemből, hogy igazi nemes és mások baja iránt résztvevő *keresztény* sziv többnyire csak *egyszerű* életet élő emberek között található.

Sőt az én csekély tapasztalatom szerint is, semmi sem teszi oly fásulttá és érzéketlenné a szívet, oly képtelenné magasabb gondolatokra a lelket, mint a *tulságos* luxus, a *tulságos* jólét

Talán ezért mondá a mi Urunk Jézus, hogy „könnyebb a tevének a tűnek fokán átalmenni, hogynem a *gazdagnak* az Isten országába bémenni.“

De azért mi keresztény asszonyok semmire sem törekedünk annyira, mint a *gazdagságra*. A legtöbb anyának egyetlen gondja az, hogy „jó parthie“-t biztosítson gyermekének s meg van róla győződve, hogy ezt elérve, kellően gondoskodott annak boldogságáról.

Sohasem jut azonban eszébe, úgy nevelni gyermekét, hogy az esetleges szűkebb körülmények között is megelégedett és

boldog lehessen; és hogy annyi *kedélyt* csepegtessen lelkébe, hogy az egyszerűbb viszonyok örömeit is tudja élvezni

Mert csodálatos, de igaz, hogy még a „szegénységnek“ is meg vannak az örömei; még pedig olyan örömei, melyeket a gazdag semmiféle áron sem tud magának megszerezni.

Mert hogy is kívánhatnók a tulságos jólléttől és luxustól elpetyhüdt és blazirttá lett lélektől, hogy megértse, micsoda öröm egy *nehézzen* szerzett ruhához vagy butorhoz jutni; micsoda élvezet egy fillérenként gyűjtött pénzösszezen vett könyvet *vége* olvashatni és egy *magunktól megvont* toilette árán *másokat* felruházni és így valóban áldozni a jótékonyosság oltárán.

Csak hogy ehhez kedély is kell.

Valamint ahhoz is mély kedély kell és egy magasabb foka az intelligentiának, hogy az *egyszerűben* találjuk fel a *vonzót*, hogy egy egyszerű ruhában jobban érezzük magunkat, egy egyszerű szobában kedélyesebben tudjunk elbeszélgetni, egyszerű természetes emberek társaságában jobban szeressünk lenni, egy egyszerű nemesebb zene mélyebben hasson lelkünkre és egy egyszerű templomban áhítatosabban tudjunk imádkozni.

De hála az Istennek, azért vagyunk még elegenden, kik tudunk lelkesedni az egyszerűségért!

Vagy miért ragaszkodunk mi unitáriusok annyira vallásunkhoz? Miért emelkedünk fel általa *jobban*, mint a többiek nagytekintélyű, hatalmas vallásaik által? Mert *egyszerű*, tehát *igaz* és *magasztos*; mert visszatért arra a jézusi egyszerűsége, a midőn még nem volt szertartás és dogma, nem volt semmiféle sallang, *czifraság* és komédia, csak a tanítványok szívében a *szeretet* és *lelkesedés*

És ez a kettő nekünk asszonyoknak is elég mindenben és mindenkor — egy egész életre.

És ha majd megtanuljuk mindenben szeretni és megbecsülni az egyszerűséget, akkor visszatérünk majd az egyszerű, *szükséges* munkához is

Mert még a *kézimunkában*, eme ösanyánktól ránk maradt szent örökségben is van „divat“ és „nem divat!“

Divat selyemmel himezni, nagy fodrú szalon-váukosokat tuczat számra gyártani; divat szőnyeget, függönyöket, terítőket himezni, szóval *mindent*, a mi luxus és költséges

De *nem divat* kötni, varrni, foltozni, no meg plane — harisnyát „stoppolni;“ mert egyáltalán semmi sem divat, a mi praktikus!

Pedig ne higyjük, hogy a „közönséges“ házi munka elvesz valamit az értékünkéből, vagy talán lealacsonyítja lel-künket.

Mennyi sok szép gondolatot lehet, például egy harisnyába *belekötni*; és néha mennyi jó elhatározás születik agyunkban, egy egyszerű varrásnál vagy foltozásnál. Milyen messze és magasan elkalandozhatik az ember igazi „én“-je kedélyes téli esténként meleg kályha és egy kis *petroleum* lámpa világánál — egy ilyen megvetett „gépi“ munkánál.

Ellenben milyen szánalmas dolog, ha óra számra egy parádés munkára kell összes figyelmünket összpontosítani, egyre számlálva az öltéseket, hogy csak valahogy el ne tévesszük a komplikált mintát, különben kezdhethük az egészet előről! Milyen *primitív* dolog — még ha a villany világítja is azt meg.

Villanyvilágítás!! Ez egy csodás és *kápráztaió* találmány, valóságos triumfusa a XIX. századnak; csak azután ennek megfelelőleg az *eszmék* világában is hasonló haladást és világosságot tapasztalhatnánk!!

De most látom, mennyi mindent irtam össze, pedig csak röviden annyit akartam mondani, hogy *tanuljunk, művelődjünk és lelkesedjünk*, hogy mi asszonyok is mindenben lépést tarthassunk a haladó korral. Csak *egy* dologban térjünk vissza a jó régiyekhez: törekedjünk visszaállítani az *egyszerű* életmódot, hogy kevesebb gondot fordítva a *külsőségekre*, több idő jusson a *belsőnkre* és kötelességeink teljesítésére.

És ha így mindegyikünk külön-külön híven betölti kis feladatát, együttvéve *nagy* munkát végzünk, mert az *emberiségnek* szolgálván keresztény módra, magának az *Istennek* szolgálunk.

Perczelné Kozma Flóra.

A nem drága.

A szükséges és „a nem drága“ nem kedvelik egymást, mit nem csudálok. Mert a ki a nem drága ideájával szövetkezik, az vásárlási kedvét mindenkép ki akarja elégíteni. Ha a jelenben nincsen szükséglet, ott a jövőnek védő árnyékában megszerez saját kényelmére mindent, akár van szüksége reá, akár nincsen, ha azzal kínálják, hogy olcsó. Pedig a mi az em-

bernek nem kell, az mindig drágának marad, ha féláron árulják is. De vannak emberek, kiknek ezt ok nélkül mondják. Megveszik. Azzal okolva a dolgot: „csak megveszem, hisz olyan olcsó, máskor így nem kapom meg.“ Az lehet, hogy nem kapja meg, de nem azért, hogy az azután drágább lesz, hanem azért, mert az illető árút már nem készítik, nem lévén czélszerű, vagy szükségét pótló. A ki egyszer megvette, az többet nem kér belőle.

Igy gyakran egész halmaz hasznavehetetlen, vagy olyan portékát vásárolunk össze, mely előkerül, ha meg van, de ha nincs is meg, hiányát senki sem érzi.

Az ily kiadások jókora összeget tesznek ki, melylyel valóban szükségést lehetett volna megvenni.

Képzeljék csak el, megindulunk — Kolozsvárt veszem, hogy messze ne menjek — a főtéren és a kirakatok előtt megállva, valami megnyeri tetszésünket Bemegyünk. Megkérdezzük az árát. Ha nem kell is, megvesszük, mert nem drága. E mellett egyéb tárgyakat, igazi semmiségeket is, mutogatnak, melyekre teljességgel nincs szükségünk. Megvesszük azokat és mindent, a mivel kínálnak, mert azon kedves szóval ajánlják, hogy „nem drága.“ Úgy okoskodunk: igaz ugyan, hogy azokat nem használhatjuk, de oly olcsó, hátha még fog kelleni. Más kereskedésekbe bemenve, hasonló módon járunk el. Így egy délelőtti két órán összevásároltunk oly dolgokat, melyek nem szükségesek és annyit, hogy midőn elhozzák, magunk elijedünk, hogy mi mindent vettünk. Már azt sem tudjuk, hová rakjuk el. Hogy erszényünk meglapult ezen pénzügyi mivelet alatt, az már természetes. És ha gyakran megismételjük azt, mi úgy szokott lenni, már komolyabb baj lesz belőle, midőn már nem kerülhetjük el a zsémbes férj, vagy a zsörtölődő asszony beleszólását, a mi bizony nem kellemes házi-scéna.

Azért csak ne vásároljunk össze minden haszontalanságot olcsó pénzen, mert a sok kicsi pénzből is nagy összeg lesz. Különösen nagy annak, a ki azt nehezen szerzi be. A ki nincsen reászorulva ezen apró pénzre és ily kirohanásokat megengedhet magának, az is gondolja meg: mennyi jót tehetett volna

azzal, a mi csak úgy nyom nélkül elpárolgott kezei közül, — mert kicsiny összeggel gyakran nagy nyomoruságot lehet megszüntetni, ha azt idején alkalmazhatjuk. S mily jól esik az annak, a ki megteheti! Ez is valami, nemde? Pedig ezt is olcsón árulják.

A „nem drága“ csak az eladónak hoz rendesen ideig-óráig hasznot. Beleviszi az embert a bajba, azután ott hagyja a sok rossz áruval a nyakán. Menekedjék, a hogy lehet — gondolja magában azelőtti gazdája és még kinevet, hogy oly ostobák voltunk és felültünk neki.

Tehát kerüljük, a mennyire lehet csábító szavait és midőn vásárlásra gondolunk, első dolgunk legyen megfontolni: van-e pénzünk hozzá? és csak akkor szerezzünk be valamit, midőn ki is tudjuk fizetni. — Másodszor: van-e szükségünk reá? ha nincs: nem kell megvenni.

Ez nagyon egyszerű. Mégis mily kevesen teszik. Hiába. A ki nagyon szeret vásárolni, annak természete hasonlít a kis gyermekéhez, a kit ha egy csecse-becséssel megrakott asztalhoz vezetünk és megkérdezzük tőle, hogy neki mi kell abból, azt fogja mondani, hogy bizony neki mind kell. Midőn kezdjük vele megértetni: az nem lehetséges, hogy az mind az övé legyen, el kezd pityeregni. Itt azután vége van az okos szónak, hol már csak a dada vagy a kedves mama becéztető szava, — rosszabb esetben a virgács kell, hogy átvegye a maga nem élvezetes munkáját. Nekünk ugyan csak vásárlási kedvünk rí az áruk után, mely kívánságaihoz ép oly konokul ragaszkodik, azért mi is gyermekésszel, semmire sem gondolva, mindent összevásárolnánk, ha az okosság nem lenne mellettünk.

Igen, de az legyen mindig oldalunkon.

A megfontolás legyen az ember pénzkezelője. Ő a legjobb fékező a vásárlási kedv lejtőre hajló útjain. Akkor tudom, nem lesz baj, mert jut is, marad is.

Felső-Zsuk, 1900. márczius 18.

Petrichevich-Horváth Kálmán.

Az egyházi énektanításról.

Milyen énekeket szeretnek inkább a gyermekek? Mit ajánlok kartársaimnak? e kérdésre röviden és egész gyermekies naivsággal azt a feleletet adhatnám: régebben mindeniket, újabban pedig majd egyiket sem. Azonban nehogy félreértessem s szavaimból valaki azt magyarázza, hogy én az újabb nemzedéket az éneklés iránti közönyösséggel vádoló, oh nem! A gyermekek igenis szeretnek énekelni, líváló népdalokat, harcias indulókat stb, csak hogy az egyházi énekek tanulása iránt korántsem éreznek akkora kedvet és vonzalmat, mint régebben. Nem egyszer teszek önmagamnak ilyen szemrehányást: Miért nem mutathatók a vallásos énekek tanításánál bár hasonló sikert, mint régebben? Hisz eljárók minden órára pontosan. Megváltogatom a legegyszerűbb és könnyebb melódiájú énekeket s még sem érem el azt az eredményt két s három órán keresztül sem, mit régebben.

Ennek, mint sok más dolognak, okát a kor szellemében találok.

A 70-es évek előtt népiskoláink a felekezeti kezelése alatt állottak, s azokban a vallástanítás volt a legtöbb tantárgy, a gymnasiumba jövő gyermekek közül legkevesebb 70% az egyházi énekek némi ismeretével bírt, míg az újabb időben tán alig 5 vagy 6%.

Igen, mert mióta iskoláink vagy államosítottak, vagy községiékké alakítottak s a vallástanítással, igen helyesen, a lelkészek bizattak meg, azóta az egyházi ének, ha nem is mindenütt, de igen sok helyen, csak mostoha gyermek sorsában részesül az iskolákban.

Ne gondolja azt senki, hogy ezen merésznek látszó állítással a régi slendrián rendszert, a tanítói sanyargatott állapotot magasztalnám s visszaállítani óhajtanám, — oh nem! Jól tudom és érzem, hogy a múlt időket dicsérni a jelen rovására, nem bölcsességből származó beszéd. De talán nem túlzok, ha azt mondom, hogy minden unitárius vallású tanítónak, legyen az bár állami vagy községi iskolánál alkalmazott, többet kellene tenni az egyházi énekek tanítása ügyében. Hiszen a lelkészekről nem kívánhatjuk, hogy a vallástanításra hetenként kiszabott pár órás időt az egyházi énekek tanítására fordítsák. Ott tehát, hol csak unitárius vallású tanító működik, becses szolgálatot teljesítene szent vallásunk érdekében, ha az egyházi énekek tanítását magára vállalná.

Tudom és érzem mint magam is népisk. tanító, hogy az újabb korban méltó okunk van tulterheltségéről panaszkodni, de okkal-móddal segíthetünk e bajon is.

Ugyanis a Dávid F. Egylet megalakulása után nem képelek olyan unitárius ekklezsiát, hol a kötelező nyári tanítás, (melynek kizárólagos czélja a vallásoktatás) folyamatban nem volna. Nem tudom, azért-e, mert már gyermek koromban is nagy előszeretettel voltam ez intézmény iránt, édesen emlékezőn a nagytekintélyű Árkosi Dénes ravai pap és esperes lelkes tanításaira, vagy hogy magam is a Lévi nemzetségéből származtam, jól esik lelkemnek, ha minden vasárnap megjelenhetek a nyári tanítási órán s ott tanítványaimat az egyházi éneklésben gyakorolhatom S nem egyszer történik, hogy papom helyett az egész tanítási órát is kész örömmel átveszem.

Ez eljárást lelkemből ajánlom minden kartársamnak. Hisz a mellett, hogy ezzel a közügynek hasznos szolgálatot teszünk, magunkon is segítünk, pótolván azt, mit az iskolai év folytán a fenn említett okból nem teljesíthettünk.

Hogy egyházi énekeink tanításában némi sikertérhessünk el, szem előtt tartandónak vélem mindig az idő- és alkalomszerű énekek kiválasztását S ezt nem tudom elég melegen ajánlani kartársaimnak a rendes isteni tiszteletek alkalmával is. Az igaz, hogy nekünk unitáriusoknak nincsen mint más hitfelekezettieknek, ugynevezett litániánk, de egy tapintatos énekevezér mind a tanításra, mind pedig a rendes istenitiszteletekre kiválaszthatja az idő és alkalomra találó énekeket, melyeknek tanítása vagy használása sokkal hatásosabb egyik időben, mint a másokban. E tekintetben énekes könyvünk elég gazdag, csak forgatni és tanulmányozni kell annak minden lapját és versszakát. Legyen tehát az énekes könyv minden énekevezérnek oly nélkülözhetlen kézikönyve, mint a lelkésznek a biblia. Így aztán nem követünk el olyan botor lépést, mint az egykori énekevezér, ki egy országos májusi fagyra következő reggeli istentisztelet idején a 36-ik lapon levő dicséreténekelte: „Mind den teremtmény *vigkedvvel*, hálát ad e kedves reggel“ stb. Vagy egy másik, ki a jégveréses esztendőben is épen úgy elénekelte a 158-ik lapon levő: „Áldás bő termésért“ című éneket, mint jó aratáskor.

Többee lehetnek, kik még sejtelmével sem birnak, hogy könyörgés és szt. beszéd közt nemcsak azt a három éneket lehet használni, mely e czímen énekes könyvünkben elő van írva. S pedig ott van a 45-ik lapon levő dicséret 4-ik verse; ugyszintén a 84-iknek 2-ik verse stb., melyeket változatosság kedvéért hatásosabban használhatunk, mint minden alkalommal csak az e végre megjelölt 3 darabot. Ámde ezeket aztán tanítványainkkal be is kell emléztetni, hogy minden alkalomkor közügyben lehessenek.

Hogy egyházi énekeink a múltban milyen terjedelemben és sikeresen tanítottak, élő példa erre egyik derék s valóban egyházas szellemű tanárunk, ki a korábban kiadott énekes könyvben levő énekek mindenikének nemcsak dallamát, de egyes versszakait is bámulatos könnyedséggel recitálja. S ha a templomban valamelyik tanuló tiszteletből az énekes könyvet elébe viszi, int a kezével, hogy el vele! neki arra nincs szüksége S annál lelkesebben énekel. Azon kérdésemre, hogy hol és mikor tanulta meg mindazokat, azt felelte, hogy ő még népiskolás gyermek korában.

Isteniszteletünk hatását nagyban emeli az is, ha az ének szövege a könyörgés és szentbeszéddel összhangban áll E végre aztán a lelkész és énekvezér közti egyetértés, szívélyes viszony okvetlenül megkivántatik, miről s még egyébről is a Tisztelendő Szerkesztő úr becses engedelmével más alkalommal fogok egyet s mást emlékeimből elmondani.*

Székely-Keresztur 1899. aug. 3.

Katona Sándor.

Missiói levelek.

I.

Tekintetes Egyházi Tanácsos Úr!

Egyházhatósági legújabb intézkedésünk az, hogy szórványban élő unitárius hiveinkkel személyes vagy legalább levelezéses összeköttetésbe lépünk s őket hitbuzgóságra és szent vallásunk iránti szeretetre és ahoz való ragaszkodásra buzdítsuk és velük a hitbéli atyafiságot éllesszük s mindent elkövessünk az adott viszonyok között a hagyományos unitárius összetartás ápolására.

E czélből van szerencsém a Tek. Egyházi Tanácsos Urat ezen levellem rendjén az Úrban atyafiságos szeretettel felkeresni, szívből köszönteni s egyéni és családi életére ebben a már folyamatban levő új esztendőben a mi egy Istenünknek minden nemű szent áldását kívánni és kérni az ő szent fia, a mi üdvözítő Ur Jézus Krisztusunknak általa, a ki az ő közvetlen tanítványait arra útasította, hogy, a mely házba bemennek, elsöbben ezt mondják: *Békesség e háznak.* Legyen tehát a Tek. Egyházi Tanácsos Ur házának is *békesség* most és minden időben; lelje kedves feleségében és jó reményű két fiában mindenkori örömét és gyönyörűségét; legyenek hű polgárai a hazának, apostolai szent vallásunknak... Legyenek a nagy apostol (Pál) szerint mindnyájan *királyi papság, szent nép.*

* Kéri és várja a Szerk.

Azt hiszem, hogy érdemes dolgot cselekszem, midőn az idezárt könyvet ingyenesen megküldöm. Fél százados óhajtaása egyházunknak az, hogy ezen hittudományunk magyar fordításban a nagy közönség elébe adassék, a mi most sikerült is Bedő Albert a fia jóvoltából, a ki e célra 500 frtot ajándékozott. Ha ezt terjesztve, más hiten levőkkel megismertetjük, tán végképpen eloszlik azon minket illető balvélemény, hogy az unitáriusok Krisztus tagadók — valamint eloszlott az is, hogy az unitáriusok egyszarvúak (unicornis). Ez nekünk egy olyan becses kiadványunk, a melynek, mint a bibliának, egyetlen unitárius család asztaláról sem volna szabad hiányozni. Első sorban figyelembe vételre ajánlom a püspök úr által irt *Elsőszót*. Gondolom, hogy ezen küldeményemmel nagy örömet fogok szerezni kedves feleségének is, mert *még nem fajult el a korondi unitárius név*. Óhajtandó volna, hogy kedves fiai is megismerjék és kézügy alatt másokkal is megismertessék.

A székely földön, nevezetesen egyházi téren semmi kiváló újabb mozzanat nincs. Általában véve azonban szükségesnek látom megemlíteni, hogy egyházi új szervezetünk életbe lépett. Szolgálatot vélek teljesíteni, ha az erre vonatkozó „*Egyházi törvényünket*“ is megküldöm.

Különösen kedves nejét érdeklő azon ujszékelyi eseményről értesítem, hogy itten *Nőegylet* alakult. Elnök özv. Raffaj Károlyné, alelnök Kovács Ferenczné, titkár Bodor István. Az egylet gyűléseit hetenként egy-egy estve tartja s felolvasásokkal, szavalatokkal és énekekkel nemesen foglalkoznak a tagok; célja jótékonyság. Haladunk! Éljen!

Ezekben akarék a Tek. Egyházi Tanácsos Urral és családjával foglalkozni, illetve egyháziisan társalogni. Vajha oly élvezetes volna ezeknek elolvasása, mint a mily élvezetes volt a megírása.

Magamat és szent vallásunk közügyét továbbra is szives jó indulatába ajánlva, vagyok

hitbeli atyjafia
Raffaj Domokos
espcres-lelkész.

II.

Tisztelendő Esperes Úr!

Folyó évi január 26-án 10. sz. alatt hozzám intézett igen becses és szivreható sorait a hozzá csatolt könyv és egyházi törvénynyel együtt megkaptam.

Jól esett lelkemnek és könyvet csaltak szemembe annak sorai. Jól esett főkép az, hogy itt a távolban, idegen nemzeti-ségek és felekezetek közé szorítva, az én szeretett vallásom

lelkipásztora, rendületlen hitem apostola, keresett fel lelkesítő és hitemhez még jobban buzdító soraival.

Becses levelével, mint a beállott újévben, ezen szavakkal jött hozzám: „Békesség e háznak.“ Én is ezen szavakkal jövök oda, hogy békesség legyen az igen tisztelt Esperes ur házában, családjában; békesség legyen egyházában és békesség legyen az általam és családom által annyira szeretett és imádott egész unitárius egyházban.

Pótolja ki a jó Isten családi fájdalmait és veszteségeit meglevő kedves gyermekeiben, adjon azokban megnyugvó örömet.

Azt hiszem, hogy tiszt. Esperes ur nem kételkedik az én és családomnak szent vallásunkhoz való törhetlen ragaszkodásában s azt hinné az ember, hogy az ilyen erős unitáriusoknak fölösleges az efféle buzdítás. Nem, világért sem fölösleges, mert én érzem, hogy mily lelkesedést és új érzelmeket öntöttek belém nagyra becsült sorai. Felkutattam körömhöz tartozó hit-sorsosaimat — azaz még inkább feleségem, ki engem hitünk iránti buzgóságával jóval felül mul és mondhatnám talán, hogy nálánál erősebb unitárius nincs is; azoknak vallásunk iránti érzelmeit felújítottuk, buzdítottuk, minek egyelőre az az eredménye lett, hogy feleségem az ők megbízásuk és kérésükre az »Unitárius Közlönyt« hat és a »Szívemet Hozzád emelem« imakönyvet két unitárius számára meg is rendelte.

Különben erről feleségem majd személyesen fog beszámolni, mert a legközelebről Gagyban tartandó Dávid Ferencz Egylet gyűlésére személyesen be fog menni.

Én tehát saját magamon érzett hatásból tapasztalva, az egyházhatóságnak ezen legújabb intézkedését nagyon helyesnek és üdvösnek találom, mert ha más felekezetek között messze szétszórt mindenik unitáriusra is oly hatást gyakorol, mint reám, akkor ezen ujonnan ültetett fa bő terméssel fogja jutalmazni egyházunkat. Megkivántatik azonban, hogy a hivatottak hivatásaiknak lelkiismeretesen megfeleljenek, mert bizony könnyen elszéled a nyáj pásztor nélkül s azok a ragadozó állatok martalékává esnek. Ezen új eszme van hivatva azt megakadályozni.

Most pedig kitüntető szives figyelméért hálás köszönetet mondva, magamat és családomat továbbra is szives figyelmébe és jóindulatába ajánlva vagyok

Máramaros-Szigeten, 1900. év márczius 5-én.

kiváló tisztelője és igaz híve

Kovács Sándor

egyházi tanácsos, kir. s. tanfelügyelő.

Vadrózsák a székelyföldről.

— Gyűjtögetik, a kik nem félnek a tövistől. —

VI. csokor.

Pista bá' két kerek esztendeig járt gyermek korában a kereszturi kolégyomban. Meg is látszik rajta! Nem úgy beszél, mint más szegény ember. Közönséges vasárnapokon más is meg tud felelni templomozás után a tisztelendő úr áldázkodására, de már sátoros ünnepek alkalmával értelmesebb szókkal kell *viszonozni* a pap jó kívánatait. Ilyenkor Pista bá áll a sikra. Most karácsonykor is ilyen beszédben adta jelét nagy tudományának:

„Hála legyen a mindenható szent úristennek, hogy az éj borzalmas órái után felvirasztotta a tisztelendő urat ez máj szent örömnünpre, úgymint karácsony első napjára, e végre megáldotta lelki tehetséggel, hogy értelmes szókkal hirdethette szent Máté evangelista igéit e seregnek. Őrizze meg ő szent felsége a mi lelki atyánkat minden szomoru változásoktól s éltesse sokáig *daczára* az ekklésiának, *daczára* az egyháznak, *daczára* a hazának, *daczára* kedves családjának, azt kívánom.“

Hej csak jobb idő volt ennek előtte a régi világban! Akkor, a ki ilyen szépen tudott beszélni, prókátor is lett volna; de ma úgy tartják, hogy a harisnyás ember semmi, csak a nadrágos valami. Különbén úgy sem lett volna prókátor, mert arról a vén Tibódi is azt mondta, hogy a doktorok még kicsi korában kivették belőle a lelkiismeretet. Inkább csak megmaradt szántóvető embernek. Ők tartják az urakat. Most is egy terücske fát hoz a sárgával s a szürkével az erdőről. Az út az eső miatt egy kicsit sik, s csak lassacskán eregelnek a kabalák. A mint a rektor úr kapujában a kaptatón haladna, a sárga megkutyálja magát s úgy meg áll abba a szent helybe, mint a czövek. Hijába biztatja szép szóval, csak nem akarja megindítani a szekeret. Szól a szürkének. Az, hiszem, menne, de a lába egyet sem fog a sik uton. Pista bá már kezdte a szenteket emlegetni, nem valami ájtatos hangon, a mikor kilépek a mester s kérdi:

— Hát mit csinál itt Pista bá?

— Kinlódom, rektor úr, felel, az egyik lovam nem akar *indítványozni*, a más nem akar *fogalmazni*.

Egyszer egy vigkedélyű pap családi ünnepélyt ült annak örömére, hogy fiai mind hazajöttek az iskolákból karácsonyi vacatióra. Egy nap ebéd után így szólítja meg feleségét: „Lidi! estvére készíts jó vacsorát, én hozatok bort, tartsunk egy szép ünnepet.

Lásd a fiuk is miud itthon vannak, ki tudja, leszünk e még valaha mindnyájan együtt? Az édes anya engedett a jó szónak, megkészítette az izletes jó vacsorát. A pap is elhozatta a jó bort jó bőven, hogy mindenkinek jusson belőle, panasza ne legyen. Megjött a vacsora idő is, a 12 számú nagy család az asztalhoz telepedett, vigan vacsorázott, eddegéltek, iddogáltak, kedélyesen beszélgettek. A jó kedv nőttön-nőtt, a jó bor gyorsan fogyott, egyszer hát egészen el is fogyott. A pap még hozatná a bort, de Lidi nem engedte. „Hadd el Zsiga, ez elég volt! Jobb leszen máskor.“ A jó tanács nem is vezett kárba, több bort nem hoztak, nem is kellett több, mert a jó kedv már a tetőponton állott. Asztalt bontottak hát s a pap a diákokból zenekart állított, kik talp alá huzták a friss polkát, maga meg a lányokkal tánczra perdült. Pergett a táncz isten igazában mindaddig, míg a lányok kifáradván benne, ide-oda félrehúzódtak s elszenderültek. A pap már csak egyedül járta a csürdöngölöt, ő nem volt kifáradva. De egyszer mégis csak megáll és így szól nagy gögösen: Ah! én nem csak tánczolni, hanem még repülni is tudok! Alig végzi a szót, azonnal felugrik egy magas ládára, azon két karját kiterjeszti s lógatni kezdi, mint a sas, midőn repülni készül, mozgatja szárnyait — s míg megakadályozhatták volna, csak neki löki magát, lezuhau a ládáról, nagyot suppan a földön, hol felkiált: „Jaj, végem van!“ A fájdalom még sokáig ébren tartotta, de a mánor, a bágyadtság később mégis meghozta a nyugtató álmot. Másnap csak későre ébredt fel, beteg volt, minden csontja fájt, Lidi és a gyermekek búslakodtak felette, de ő ezzel vigasztalta meg: Hagyjátok el, *többet nem repülök.*

Szentpéteri.

Tehenet hajtott az atyafi Kereszturra. Akad is vevő, de megkérdi:

-- Hát osztán ad-e tejet a tehen, atyafi?

— Adna szegény jó szívvel, de ha neki siucs, felel keservesen a székely.

Pályázat.

A *Murányi Farkas Sándor* és neje *Bányai Ágnes* 1000 frtos alapítványára pályázat hirdettetik:

Az alapítványnak 1898. és 1899. évi kamatjaiból két jutalom egyenként 100 koronában ezennel pályadíjúl kitűzetik.

Föltételek. 1. Pályázhatnak oly unitárius lelkészek és lelkészjelöltek, a kik az 1899. és 1900 évben léptek a lelkészi

pályára, vagy a kik lelkészi állásukat még nem foglalták el ugyan, de a püspöki kinevezést már megkapták.

2. Ezen pályázat az alapító levél 7-ik pontja értelmében „szabad pályázatnak” nyilváníttatik, melyben a kiválóbb tehetségű, komoly irányú s kiváltképen kitünő szónoki képességű ifjak is tekintetbe vétetnek, azok mellett, a kik valláserkölcsi és hazafias költemények irásában már kitűntek.

3. Pályázók kötelesek irásban folyamodni a jutalomért. A folyamodást föl kell szerelni szigorlati bizonyítvánnyal, kinevezési okmányokkal és nyomtatásban vagy irásban levő dolgozatokkal és a theologiai önképzőkörben végzett munkálkodás hiteles kimutatásával. A dolgozatok tisztán leírva és összefüszve melléklendők.

Az összes folyamodók között előnyben részesülnek, ha a föltételeknek különben megfelelnek, a *kolozsi Farkas Mihály egyenes leszármazói*.

4. Arra az esetre, ha a 2-ik pont alatt körülírt föltételeknek megfelelő pályázó a lelkészi szolgálatban levő, vagy kinevezett lelkészjelöltek között nem található, pályázhatnak azok is, a kik még nincsenek kinevezve, de számíthatnak arra, hogy legalább egy év alatt ki fognak neveztetni. Az ilyeneknek a jutalom csak akkor fog kiadatni, mikor a püspöki kinevezést benyújtják.

5. A nyílt pályázatok az Unitárius Papnevelő Intézet dekánjához f évi június 30-ig nyújtandók be.

6. A pályázatok a Papn. Int. bizottsága elé fognak terjesztetni, ennek lévén tiszte a megvizsgálásról és javaslatételről gondoskodni. A pályadíjak kiadása, vagy ki nem adása fölött az E. K. Tanács határoz.

7. A pályadíj, a mennyire lehetséges, a nyertesnek ünnepelesen fog átadatni. A pályázat eredménye és a pályadíj nyertesének neve az Alapítványi Emlékkönyvbe fog bevezettetni.

Kolozsvár, 1900. április 28.

Boros György,
dekán.

Az E. K. Tanácsból.

Az E. K. Tanács május 9-én d. u. 3 órakor ülést tartott a főtiszt. püspök úr és Báró Petrichevich-Horváth Kálmán főgondnok elnöklete alatt. Jelen voltak: Nagy Lajos, Kozma Ferencz, Péterfi Dénes, Gyulay László, Mikó Imre, Gyulay Árpád, Mózes András, Albert Dénes, Benkő Mihály, Orbók Ferencz, Zsákó István, Dr. Gál Kelemen, Kovács János, Fekete Gábor, Gál Jenő, Benczédi Gergely, Molnár Sándor, Csifó Salamon.

Az elnök előterjeszti, hogy Boros György május 2-án elindult amerikai útjára. Azután a titkári jelentés számolt be az elnökileg elintézett ügyekről. A Csikfalva és Ny.-Szt.-Márton között a tanítói lakás kibővítése ügyében keletkezett vizsály békességes lecsendesítésére az esperes felhivatott. A kaáli egyházközség kérése, hogy az iskolája újraépítésére országos gyűjtést indíthasson, nem terjesztetett fel a belügyminiszterhez, hanem utasított az egyházközség, hogy állami vagy községi iskola létesítése iránt tegye meg a lépéseket. A Berde-czipó ösztöndíjra Kereszturt és Tordán a II. évharmad végén elégtelen osztályzatot nyert tanulók helyére más tanulók vétettek fel. A derzsi énekvezért az egyházközség hű szolgálatai elismerésül megjutalmazta szerződésén felül. Jóváhagyatott. Iszlai Márton énekgyűjteménye az alsó- és középiskolák részére tankönyvül elfogadtatott. A tanárok fizetési fokozatokba beosztattak, a szálláspénzek ügye kiadatott véleményezésre a pénzügyi bizottságnak. A sz.-keresztúri iskola segélyezése iránt felterjesztett folyamodásra a V. és K M értesít, hogy csonka gymnasiumot szerződésileg nem segélyezhet a törvények szerint, hanem ideiglenes segélyt, mint eddig, ezután is fog adni. A kolozsvári collegium 1899. évi számadását a V. és K. M. elfogadta. A Brassai hagyatéknak a tordai iskolát illető része tordai pénzügyintézetben helyzetetett el. Érettségi vizsgálati elnöknek Fekete Gábor isk. felügyelő gondnok neveztetett ki Dénes Péter muzsnai, Zsakó István torozkó-szentgyörgyi alapítványai elfogadtattak. Fodor Zsuzsánnának özvegyi, Nagy Sándornak árvai segély utalványoztatott. A Berde-alap Sz.-Kereszturon elhelyezett összegei (68,000 frt) felmondattak. A csegezi kepe megváltási tervzet elfogadtatott azzal, hogy a töke 5000 koronára emeltessék Dombói egyházközség cserevásári szerződése jóváhagyatott. Főtanács tartására okt. 28. és következő napjai tüzetek ki. Családi törzskönyvek készítésére egy bizottság küldetett ki. A recsenyédi ifjusági olvasó-egylet alapszabályai jóváhagyattak. A köz- és belső emberi nyugdíjpénztárak megvizsgáltattak és rendben találtattak. Gál Miklós és Ürmösi József I. éves theologusoknak megengedetett, hogy görügből pótló érettségi vizsgálatra állhassanak. A bányabükki erdőben 100 holdnyi terület leégett, a jószágigazgató utasításokat kapott a szükséges lépések iránt. A homoród-szent-páli iskola államosítása ügyében a szerződés jóváhagyatott. (g. k.)

Szétszórtan lakó híveink lelki gondozása.

Egyházunk e kérdéssel nem most kezd foglalkozni. Ha most kezdene: iszonyú mulasztást követett volna el, miért

eléggé megvádolni sem lehetne az illetékes tényezőket. Hiszen hogy tovább ne menjek: mióta a „Dávid F. Egylet“ megalakult, e nagy fontosságú kérdés mindig előkelő helyet foglalt el programmján; mióta az „Unitárius Közlöny“ napvilágot látott, mindig a leglelkesebb ágitációval — és nem siker nélkül — propagálta lapjain e nagyhorderejű missiót. Az Egyh. Főtanács is nem csupán azért választotta évről-évre nagy számmal a világi egyh. tanácsosokat s emelte föl számukat közel háromszázra, hogy kiválóbb világi férfainkat e címmel megtisztelje, hanem azért, hogy a vidéken szétszórt erőket fölkeresse és munkára buzdítsa, egy nagy testületben egyesítse és az érintkezést élénkebbé tegye és főleg, hogy hazánk minden zugában — hol hangzik az unitárius név — szent vallásunk és egyházunk érdekeinek egy-egy őrszemet teremtsen, egy világi papot avasson föl és hívjon el egyházunk szolgálatára.

De a gyakorló lelkészség körében is mindig felszinen volt e kérdés s nem egy lelkészünk van, a ki dicséretes buzgalommal vette ki — e téren is — a maga részét. Emlékezhetünk — nem volt régen — a Derzsi Károly e nemű munkásságára budapesti lelkészsége idejéből. Mily nemes ámbícióval szolgálta a fiókegyházak és szétszórtan lakó híveink lelki ügyét azokkal az évenként gyakran ezeret is meghaladó hivatalos és félhivatalos levelekkel, lelkészi látogatásokkal, melyekről tanuskodnak a budapesti egyház egykorú értesítői, az anyaleány- és fiókegyházak az időben felvett jegyzőkönyvei s maguk az apostoli buzgósággal gondozott hitrokonok. Mily nagyszerű és általánosan elismert missiót végzett, főleg az ő derék „Unitárius Kis Könyvtára,“ melylyel időközönként diasporális híveihez is beköszöntött. Ez valódi munka, igazi missió volt! És ehez hasonlót — ha nem is oly széles mederben — ide benn erdélyrészi lelkészeink közt is találunk.

Ma, mikor a kor hullámzó szelleme egész erővel tolja előtérbe e kérdést; mikor egyházi felsőbb hatóságaink erélyesen sürgetik a fokozottabb missiót s gyakorló lelkészeink áthatva e nagy fontosságú lelkészi ténykedés felelősségteljes gondjaitól azon töprengenek, hogy mikép lehetne kellő sikerrel munkálni szétszórtan lakó híveink lelki gondozása érdekében: ma sem kell egyebet és máskép cselekednünk a felsőbb hatóságaink anyagi és szellemi támogatásával.

Egyházi főhatóságaink, hogy e kérdést sikeresen önmaguk megelégedésére is megoldhassák: adják meg lelkészeinknek a módokat és eszközöket, melyek a missió sikeres végzésére föltétlenül megkívántatnak.

Minden lelkésznek, a kinek egyházközségéhez leány-fiók-

egyházközségek és szórványban lakók tartoznak, a kik ezek pénztárából vagy egyesektől jövedelmet nem kapnak: útalványozzon ki az Egyházi Főtanács megfelelő úti átalányt és bocsásson rendelkezésére egyházunk történelmére és vallás-erkölcsi elveinkre tartozó annyi olcsó és népies művet, a mennyi szükséges. A „Dávid F.”-egylet teremtsen meg magyar földön a Tagart kisasszony „Postal Mission“-ját, gyűjtsön össze olcsó és népszerű vallásos könyvtárt, hogy abból a missionárius lelkészek is székhelyeiken egy-egy fiók-postát létesíthessenek.

De ez még nem elég. Szétszórtan lakó híveink lelki gondját kellő sikerrel szolgálni, ezzel még nem lehet. Körlelkézségeket kell szervezni és beállítani, a hol szükséges. Ez lesz aztán az igazi missió! Ilyen körlelkézség kell legelső sorban Brassó székhelylyel — Brassó megyében, Predealon és Romániában élő hitrokonainkért; Sepszi-Szent-György székhelylyel — Háromszék- és Csikmegyékben szétszórtan lakó unitárius testvéreinkért. A kor szelleme, a megújult század hatalmasan és ellenállhatatlanul követelik, hogy *egyházi főhatóságaink és intéző köreink emelkedjenek eszményi föladatok magaslatára*: ezek sikeres megoldásáért lelkész-karunk is szívvel és lélekkel sorakozik a kibontott lobogó alá.

Lőrinczi Dénes.

Az unitárius nők üdvözlete az ámerikai unitárius nőegyletnek.

Kedves testvéreink!

Geografaiilag óriási terület választ el minket Önöktől, de mi úgy érezzük, hogy a tér akadályait könnyen legyőzi a gondolat és az érzelem, a melyek közelbe hozzák a távollevőket.

A magyar unitárius nők előtt ismeretes, hogy Önök között nemcsak kitünő anyák, hitvestársak, hanem a közczélokért lelkesedő melegkeblű nők is vannak. Mi szerencséseknek érezzük magunkat kedves Williamsné és kedves Richmond kisasszony, hogy Önöket személyesen megismerhettük és Önökben szeretni és tisztelni tanultuk az ámerikai nők vállalkozó, bátor és áldozatkész szellemét.

Tudomásunk van arról, hogy Észak-Ámerikában az unitárius nők a vallásos és erkölcsi élet javítása érdekében „National Alliance“-t szerveztek és az Egyesült Államok különböző részeiben igen derék munkát végeznek. Ez minket annál is inkább érdekel, mivel nekünk is van ilyen jellegű szövetkezetünk a Dávid Ferencz Egylet, a melyben a férfakkal teljesen

egyenlő jogot élvezünk s a missiói hasznos munkára tért nyerünk.

Most, midőn Egyletünk titkára tiszt. Boros György úr Önöket személyesen meglátogatja, fölhasználjuk a kedvező alkalmat és Önöket testvériesen üdvözöljük, Önöknek kartársi jobbot küldünk és fölkerjük, hogy ezt szíveskedjenek a National Allianceban, vagy egy arra alkalmas módon kifejezni az amerikai unitárius nőknek. Kivánjuk, hogy munkálkodásukat kísérje áldás és siker.

Fogadják meleg üdvözlésünket.

Kolozsvárt, 1900. ápril hó.

A magyar unitárius nők nevében:

Ferencz Józsefné, alelnök,

Boros Györgyné, Dr. Engel Gáborné, Fangh Erzsébet, Haller Rezsőné, Koronka Antalné, Dr. Lehmann Róbertné, Dr. Nyiredy

Gézáné, Pataki Istvánné, Zsakó Istvánné,

a. Dávid Ferencz Egylet választmányának tagjai.

Irodalom.

Zichy Jenő gróf harmadik ázsiai útazására hirdet előfizetést Hiersemann lipcei és Hornyánszky budapesti könyvkiadó cég. A mű 7 kötetben jelenik meg, ára 144 korona lesz. A mű egyes részeit az expeditio tagjai írják. A néprajzi részt Dr. Hankó János, az archaeologiait Dr. Pósta Béla, a nyelvészetit Pápay József, az állattanit Dr. Horváth Géza, a történetit Zichy Jenő gróf.

Kozma Ferencz akad. I. tag egyletünk néhai elnökéről, Brassairól, mint műkritikusról és aesthetikusról még a múlt évben felolvasást tartott az akadémiában, a mely most külön is megjelent. A nagy szorgalommal és utánjárással megírt értekezés Brassai kritikai és aesthetikai működését tárgyalja s azokat a polemiákat, a melyeket Szilágyi Ferenczcel, Jósikával, az ember és író kérdésében Szász Károly álláspontján Szemerével folytatott. Nagy élvezettel és tanúlással olvastuk el az értekezést. Ára 2 korona.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Kinevezések.** A főtisztelendő püspök úr Lőrinczi Dénes kökői lelkész Tordára, Bölöni Vilmos tordai segédlelkész Sepsiköröspatakra és Vaska Béla sepsiköröspataki lelkész Kökösre lelkészeknek kinevezte. Szerencsét kívánunk mindnyájuknak.

— Egyletünk titkára és lapunk szerkesztője tiszteletére április 29-én sikerült búcsú-estélyt rendeztek barátai és tisztelői a kolozsvári Központi szállodában. Az estélyen nők is nagy számmal vettek részt. A püspök ur felköszönőjében megható szavakkal búcsúzott el és kívánt szerencsés utazást.

— A kolozsvári unitár. collegiumban az évváró vizsgálatok jun. hó 10-én kezdődnek és 28-án végződnek, 29-én lesz az évváró ünnepély és a bizonyítványok kiosztása. A vizsgálatok nyilvánosak, melyekre a szülőket és érdeklődőket tisztelettel meghívja az igazgatóság.

— B. e. Hajós János néhai elnökünk sirja felé gyermekei szép emlékkövet emeltek. Gyermekei és tisztelői megkoszorúzták halála évfordulóján, május 12-én.

— A sz.udvarhelyi unitárius egyházközség újonnan választott fiatal tisztviselői a folyó hó 16-án tartott ekklesiái közgyűlésben bemutaták buzgóságukat s újabbán is megerősítettek azon reményünkben, a melylyel az ő munkásságuk elébe néztünk. Ugy Németh Albert gondnok, mint Barabás András bebizonyította, hogy az idők jeleit látja s ez ekklesia ügyét szívére vette, a melyhez anyaszentegyházunknak és vallásunknak olyan kiváló érdekei fűződnek. Németh Albert gondnok husvét második napjára, a mikor tstenisztelet és úrvacsora is volt, nagy számú gyülekezet jelenletében összehívta tanácskozássra is az ekklesia intelligensebb tagjait, akik — dicséretükre legyen mondva — nem csak az istentiszteleten, hanem a gyűlésben is megjelentek. Öröm volt nézni azt az általános buzgóságot, a mely e gyűlésben megnyilatkozott. A gondnok egy szép programmal állott elő, a melyben a tenni valók egész sorozatát mutatta be, a melyre a tagok látható lelkesedéssel mondták: „előre csak, mi meggyünk utánnad!” A pénztárnok bebizonyította, hogy az ekklesia anyagi érdekei felől minden tekintetben már is tájékozva van s azokat előbbre vinni tüzte ki céljúl. A gyűlésben hozott határozatok megvalósítása egy jó lépéssel viszi előre ez ekklesia ügyét s az itt megnyilatkozott buzgóság, ha egy pillanatig sem szünetelne, rövid időn virágzásba hozná e városban az unitárizmust, a melynek pedig — úgy látszik — megsemmisítésére tör az itt dühöngeni kezdő ultramontanizmus. Megemlítem azt is, hogy a Vánky-féle házban istentiszteleti célra tennhagyott szoba szűknek bizonyult s így kénytelenek voltunk a polg. önképző egyeslet nagy termét kérni, a melyet esténként 2 kor. díj. fizetése mellett készséggel átadtak. Husvétban mintegy százan vettek urvacsorát, de ez a szám egy állandó templomban hamar megkétszereződne. Nem csoda hát, hogy a gyűlés a templom építését és a papi állás szervezését elodázhatlan szükségnek nyilvánította, a melyet egyházunk érdekében valamiképen meg kell teremteni. Szerencsés és dicsőséges utazást kívánva vagyok a szerkesztő úrnak alázatos szolgája Vári Albert, Kénosban, 1900. ápril 19-én.

— A külülököri nevelésügyi bizottság ez évi rendes ülését tartotta f. év május hó 8-án K. Széplakon lelkészek, tanítók és számos érdeklődők jelenletében. Az egyes iskola látogatóktól beérkezett jelentések szerint a tavaszi idő beáltával az iskolákban nagyon sok a mulasztók száma. A tanítás mindenütt rendesen foly. A vizsgák megtarthatók június 7-től kezdődőleg. Az egyes iskolához kinevezettek a vizsgáló biztosok. A rendes bizottsági tagok mellé a világi részről felkértek: Dr. Ferencz Akos, Dr. Árkosi Gyula, Buzogány Áron, ifj. Pataki László, Derzsi János, Szathmári István, Felszegi Gábor, Iszlai László, id. Pataki László, Végh Albert, Vajna Lajos, Csegezi Tamás, Lőfi Endre, Csiky Farkas, Dr. Sándor Balázs és Török Árpád hitrokaink. Bizottsági tagok Kis Sámuel lelkész afia vendégszerető házánál részesültek ellátásban.

— Ajándékozás. A gyepesi unitárius egyházközség temploma szószékére egy szép és diszes, 60 korona értékű szószéktakarót ajándékoztak László Domokos kir. törv. bíró és neje Kaposmérőy Mérey Irma, kiknek kegyes ajándékaikait e helyen a magam és ekklesiám névében köszönetemet fejezem ki azt kívánva, hogy

az Isten áldása legyen családjukon e buzgóságukért. Ugyancsak gyepesi lakosok Benedek András és neje Kovács Mária az ur asztalára 4 kor. értékű urasztali takarót adományoztak, továbbá gyepesi Demeter Ferencz és neje László Jnliaanna 20 koronát ajándékoztak. Isten áldása legyen a kegyes adakozók életén. Gyepes, 1900. ápril. 27. K á d á r Lajos, unitárius pap,

— **Kegyes adományok maroskörben.** (V é g e.) Marosvásárhelyt Csongvay Lajos tiszteletbeli gondnok és pénztárnok ur és neje Hajós Róza öngnagsága ez évben is négy ízben urvacsorai kenyeret és bort 10 kor. Csongvay Klárka kisasszony egy saját készítésű diszes urasztali takarót 100 kor. Özv. Kilyéni Ferencz Albertné Sebe Lujza öngnagsága, Kolozsvárt tanuló, marosvásárhelyi születésű unitárius gyermekek segélyezésére tett alapítványa 300 kor. Méltóságos Fekete Gábor köri tiszteletbeli felügyelő gondnok ur két jeles köri tanító megjutalmazására ez évben is 30 kor. Csongvay Lajos köri felügyelő gondnok ur az összes köri konfirmáló növendékek számára emlékül egy-egy új testamentum vásárlására, ez évben első ízben 36 kor. összesen 16.195 kor. 24 fillér.*

— **Pályázati hirdetés.** A kolozs-monostori gazdasági tanintézet igazgatósága a tanintézet konviktusában az 1900—1901. tanévben betöltendő 7 allami alapítványi ösztöndíjas (ingyenes) helyre pályázatot hirdet. Ezek a helyek a tanintézetbe belépő I-ső éves hallgatóknak vannak első sorban fenntartva. Ezen helyeket az alapítvány értelmében kirárólag csak az erdélyrészi megyékben (a tulajdonképeni erdélyi megyékben és a volt „kapcsolt részekben“, azaz a volt Krászna-, Közé-Szolnok- és Zarándmegyékben és Kóvár vidékén) született, iskolai tanulmányaikat sikerrel végzett, vagyonatlan ifjak nyelhetik el. Az ösztöndíj áll: teljes élelmi ellátásból, az intézetben lakás, fűtés és világításból, ingyenes ágyneműekből és ezek mosatásából, betegség esetén ingyenes gyógykezelésből. Az ezen helyekért való bélyegmentes folyamodványokhoz melléklendő: 1. Iskolai bizonyítvány legalább 6 gymnasiumi, realiskolai vagy polgári iskolai osztályról vagy a kereskedelmi iskola (akadémia) végbizonyítványa. A kik több osztályt végeztek, vagy érettségi vizsgát tettek, előnyben részesülnek. 2. Keresztelő levél a születési hely s betöltött 16 éves kor igazolására. 3. Szegénységi bizonyítvány (melynek a főszolgabíró, illetőleg a városban a rendőrkapitány által láttamozva kell lennie). 4. Orvosi bizonyítvány az egészséges, ép testalkat és a himlő ellen való védőtás igazolására. 5. Szülői vagy gyámi nyilatkozat arról, hogy a folyamodó részére a 88 koronára menő összes díjakat leteszik és a folyamodó egyéb szükségleteiről (taneszközökről, ruházatról, szükség esetén tűzoltó zubbonyról) kelleleg gondoskodnak. A folyamodványban felsorolandók még: a folyamodó illetőségi helye, szüleinek állása, tartózkodási helye, testvéreinek száma és kora, továbbá hogy árva-e vagy nem. A folyamodványokat a földmivelésügyi m. kir. Minister Ur Ő Nagyméltóságához czimezve f. évi július hó 15-ig a m. kir. gazdasági tanintézet igazgatóságához Kolozs-Monostoron, posta ugyanott, kell benyújtani. A tanintézetbe künnlakó hallgatók is fölvételnek és számukra a beiratkozási határidő folyó évi október 1—8-ig tart. Az intézeti „Szabályzatokat“ kívánatra megküldi az igazgatóság.

— **Halalozások.** A kolozsvári Lászlóczky családnak ismét halottja volt. Lászlóczky Sámuel városi polgár 53 éves korában május hó 8-án hosszas szenvedés után meghalt. Bence a család fájának egy derék ága hullott le. — Végh Mátyás, lapunk munkatársa, kitől sok szép vallásos költeményt, különösen legendákat közöltünk, május hó 11-én szívszélhűdés következtében életének 48-ik, boldog házasságának 19-ik évében meghalt. A halál munkája közben találta meg. Anyján, nején és három gyermekén kívül a fogarasi polgári és felső kereskedelmi iskola is gyászolja, melyeknek 7 év óta igazgatója volt. —

* A többi köröktől is szivesen veszünk hasonló kimutatást.

Nagy részvét mellett temették el május 22-én Keresztély Erzsit, a kolozsvári felső leányiskola VI. oszt. növendékét, ki életének 18-ik évében rövid szenvedés után agyhártya gyulladás következtében halt meg.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A David Ferencz Egylet Ifjusági Köre május hó 12-én tartotta meg első rendes közgyűlését. Elnöki megnyitót mondott Tóth Ernő egyleti elnök; Arany Jánosnak a „Dalnok bújá” cz. költeményét elszavalta Gálffy Zsigmond ifj. köri titkár. Felolvasást tartott Kelemen Lajos alelnök; Pap Domokos választmányi tag a saját költeményei közül néhányat felolvasott. Végül néhány egyleti ügy tárgyalása és elnök rövid bezáró beszéde után a gyűlés véget ért. Az Ifj. Kör ezen ténykedése által megerősítette mindenünknek azon hitét, hogy a maga elé tűzött szép cél megvalósítására van tehetsége és a tagoknak buzgalma.

Gálffy Zsigmond,
ifj. köri titkár.

Az egylet pénztárába f. é. márcz. 20-tól május 22-ig rendes tagsági díjat fizettek: Nemes József 98—99-re, Biluska Józsefné, Benkő Mihály, Benczédi Gergely, Ferencz József püspök, Ferencz Józsefné, Jelen Józsefné, Haller Rezsóné, Dr. Engel Gáborné, Endstrasser Benedekné, Gyulay Árpád, Abrudbányai Beláné, Lászlóczy Dániel, Kőváry László, Özv. Dengyel Jánosné, Adámek Jánosné, Debreczeni Sándorné, Kozma Ferencz, Nagy Gyula, Fangh Erzsébeth, Pakey Lajos, Dr. Gálffy Endre, Orbok Mór, Boér Gergely, Dr. Frankkiss István, Árkosi Lajos, Dr. Nyredi Gézáné, Farkas Vimos, Puskás Lajosné, Finta József Kolozsvár 1900-ra, Csegezi Sámuelné Binecz Ilka, Torda, Fűzi Katinka N.-Enyed, Benke Elek M.-Lápos 1900-ra, Kriza Gergely Toroczkó 98—900-ra, Kovács Dénes Zilah 900-ra, Barabás Sándor Verespatak 98—99-re, Létay László Edeleny, Kanyaró Pál Boba 900-ra.

Előfizetői díjat fizettek: Dohy Antal Homonna 900-ra, Gál Lajos Czelna 99—900-ra, Dr. Geley József Bánffy-Ilunyad 98—99-re, Bajka Sándor Sz.-Mihályfalva, Móricz György, Miskolcz, Mátéfi Ferencz, Fülöp Sándor, N.-Bánya, Májay Béla Budapest, Szabó Mihály, Kolozsvár, Farkas Viktor, Deés, Bedő Dénes, Naszód 900-ra, Thoroczkay Venczel, Guraszáda 95—98-ra, Weress Ferencz, Abrudbánya 98 ra, Sikó Géza, Medgyes Dr. Austerlitz Vilmos, Budapest, Hajós Gyula, Hirschfeld Sándor, Deák Farkas, Kolozsvár 900-ra, Özv. Bleha Jánosné, Kolozsvár 99-re, Péterfi Lajos, Páncsova, Káhlé János, Kolozsvár, Pálffy Gerő, Tittel 900-ra.

A székely-keresztúri f. egylet pénztárába fizettek: Firtos Lajos, Benczéd 900-ra, Geréb Zsigmond, Fiatfalva 99-re, Lőrinczi Zsigmond, Sz.-Ábrahám 900-ra.

Az egylet perselyébe ajándékoztak: Kriza Gergely, Toroczkó 2 koronát és Fábrián Gedeonné, sz. Bomhér Zsuzsánna Szováta 2 koronát. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1900. május hó 22-én.

Gálfi Lőrincz
pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek. Vidéki Panaszos levelét a csegezi unitárius templom sajnálatos állapotáról nem vehettük igénybe, mivel csak álnév alatt küldöttte. Egyébiránt ajánljuk, hogy az illetékes hatóságoknál kopogtasson. N. B. Hiszünk, hogy kérdésére már megkapta a választ, Ú. S. Tarcsafalva. Czikkei

tárgyhalmaz miatt késnek, de jöni fognak. Indítványa tárgyalásával megvárjuk a titkár hazajövetelét. Szíves üdvözet sikeres működéséhez. Többszörnek: Megnyugtatósul mindazoknak, kin a congrua ügyében kérdést intéztek hozzánk, tudatjuk, hogy az 1899. évre egy összeg ki van utalva. Egyeseknek azonban kifizetni mindaddig nem lehet, míg a személyekre szóló kimutatás a miniszteriumtól meg nem jö Tudomásunk szerint: azonban hatáságunk igyekezett addig is segíteni papjainkon.

TARTALOM: Helyzetünk és jövőnk a többi protestáns felekezetekkel szemben. Fazakas Lajos. 161. l. -- A kis árva. (Költemény.) Józán Miklós. 167. l. -- Idősb Kádár Lajos. (Arczképpel.) Ifj. Kádár Lajos. 168. l. -- Nők világa. A XX. század asszonya. Perczelné, Kozma Flóra. 170. l. -- A nem drága. P. Horváth Kálván. 174. l. -- Az egyházi énektanításról. Katona Sándor. 167. l. -- Missioi levelek. Raffaj Domokos, Kovács Sándor. 179. l. -- Vadrózsák a székelyföldről. 182. l. -- Pályázat. Boros Gy. 182. l. -- Az E. K. Tanácsból. 184. l. -- Szétszórta lakó hiveink lelki gondozása. Lőrinczi Dénes. 185. l. -- Az unitárius nők üdvözlete az amerikai unitárius nőegyletnek. 187. l. -- Irodalom. 183. l. -- Egyházi és iskolai mozgalmak. 188. l. -- Egyleti élet és munkásság. 191. l.

M. Á. V. ERDÉLYRÉSZI FŐ- ÉS MELLÉKVONALAINAK MEHETRENDJE.

Sz. 830	Gy. 155	Sz. 545	Gy. 915	ind.	Budapest k. p. u. érk.	Sz. 710	Gy. 750	Gy. 150	Sz. 620
" 1121	" 349	" 902	" 1112	érk.	Szolnok	ind.	" 337	" 539	" 1144
" 1131	" 356	" 927	" 1119	ind.		érk.	" 322	" 532	" 1136
" 133	" 521	" 1133	" 1247	érk.	Püspök-Ladány	ind.	" 119	" 403	" 1006
" 200	" 528	" 1153	" 1253	ind.		érk.	" 1254	" 356	" 959
" 342	" 639	" 148	" 211	érk.	Nagy-Várad	ind.	" 1104	" 238	" 843
" 358	" 1276	" 206	" 218	ind.		érk.	" 1041	" 231	Sz 1117 Gy. 357
" 631	" 216	" 453	" 416	érk.	Csucsá	ind.	" 837	" 1252	" 919
" 833	" 350	" 659	" 553	érk.		ind.	" 613	" 1101	" 700
" 850	" 420	V. 830	" 611	ind.	Kolozsvár	érk.	V. 524 Sz 1046	" 645	" 1207
" 1014	" 553	" 1029	" 726	érk.		ind.	" 346	" 924	" 518
" 1018	" 556	" 1041	" 727	ind.	Ar-Gyéres	érk.	" 340	" 923	" 512
" 432	" 1122	—	" 1030	érk.		ind.	" 1225	" 543	—
" 543	" 1225	—	" 530	ind.	M.-Vásárhely	érk.	" 534	" 1122	—
" 1152	" 732	V. 1246	" 832	érk.		ind.	" 207	" 806	" 338
" 1224	Gy. 200	" 143	" 837	ind.	Tövis	érk.	" 142	" 600	" 302
" 201	" 105	" 333	" 943	érk.		ind.	" 1150	" 656	" 125
" 340	" 208	" 527	" 1053	érk.	Kis-Kapus Segesvár	ind.	" 945	" 549	" 1140
" 620	" 620	—	" 159	érk.		ind.	" 715	" 300	—
" 403	" 229	V. 608	" 1114	érk.	Sz.-Üdvarhely	ind.	" 913	" 529	" 1117
" 613	—	" 832	" 1258	érk.		ind.	" 703	" 350	" 922
" 800	" 507	" 1025	" 209	érk.	Héjastfalva Ágostonfalva	ind.	" 508	" 245	" 748
" 137	" 853	—	" 650	érk.		ind.	—	" 1022	" 227
—	—	—	" 1022	ind.	K.-Vásárhely	érk.	—	" 650	—
—	" 514	—	" 219	ind.		érk.	—	" 218	—
—	" 626	—	" 331	érk.	Brassó	érk.	—	—	" 1014
—	—	—	—	—	Predeal	ind.	—	" 112	" 912

Gy. = Gyorsvonat. Sz. = Személyvonat. V. = Vegyesvonat.

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt.